

EL MUSEU DE SOLSONA. CRONOLOGIA D'UNA TRANSFORMACIÓ

JOSEP BRACONS I CLAPÉS

L'any 1974 la premsa de Barcelona denunciava davant l'opinió pública la desaparició del Museu Diocesà de Solsona d'algunes de les peces dels seus fons. La polèmica destapada arran d'aquest fet —que sorgia en un moment en el qual la qüestió dels museus era sovint tema d'actualitat— pot seguir-se especialment a través del diari «Tele-Exprés» i fou la causa que, al cap i a la fi, la veterana institució entrés en un període d'interinitat durant el qual en tingué cura l'arxiver diocesà, mn. Antoni Bach i Riu. El llanguiment de la qüestió, i el posterior tancament al públic del Museu de Solsona comportaren la difusió a nivell més o menys popular de llegendes molt negres sobre el que allí havia passat veritablement. En bona lògica, la reobertura no podia produir-se sense una catarsi prèvia.

Tot i que el bisbat cercava possibles camins de solució, el cas de Solsona seguia pràcticament irresolt la tardor de l'any 1981, poc temps després que la restaurada Generalitat de Catalunya rebés atribucions efectives en matèria de museus i hagués configurat el seu «servei de museus». Aleshores, des d'allí es posà en marxa un pla referent a aquest àmbit pel qual es pretenia començar a estructurar una *xarxa de museus de Catalunya* mitjançant l'establiment de convenis entre els titulars de museus ja existents i el Departament de Cultura. Allò que la Generalitat cercava era la coordinació i la potenciació de la realitat museística catalana, més que no pas la creació de museus propis. El cas de Solsona, amb tota la seva problemàtica, esqueia plenament a aquesta línia política. L'interès del bisbat a resoldre la qüestió propicià l'entesa amb la Generalitat, entesa que havia de permetre que el Museu de Solsona fos recuperat i alhora esdevingués un dels primers museus incorporats mitjançant un conveni a la *xarxa*, juntament amb els de Mataró, Tortosa, Llívia, etc. Posteriorment s'han anat signant altres convenis, de manera que a l'hora d'escriure aquestes ratlles la «Guia del Departament de Cultura» de la Generalitat editada

recentment (finals del 1983) recull un total de 21 museus de diverses categories ja integrats en aquesta *xarxa de muscus de Catalunya*.

Per causa de les circumstàncies suara esmentades i considerant, a més, la importància del contingut del Museu de Solsona —sens dubte, un dels més rellevants de tots els que s'integren en la *xarxa*— no costa gaire de comprendre que la seva revitalització fos considerada i presentada públicament com el paradigma de com la política d'entesa entre institucions podia ser la via més ràpida per trobar sortides dignes a quelcom que, per a alguns, podia semblar definitivament perdut.

Per fer possible la constitució del «nou» museu de Solsona —d'abast diocesà i comarcal— es prengueren com a base les col·leccions aplegades en l'antic Museu Episcopal, així com les d'un Museu Etnogràfic fundat per l'Ajuntament l'any 1969, als soterranis de la casa de la vila. La Generalitat hi contribuïa amb aportacions econòmiques —aquest és, precisament, un dels museus en els quals ha invertit fins ara més diners— i de serveis tècnics, alhora que li assignava un paper específic dins de la planificació general de la seva política museística —encara incipient—. La inversió global —de Bisbat, Generalitat i Ajuntament— en les obres realitzades fins ara ha girat a l'entorn dels 45 milions de pessetes.

El procés seguit a l'hora de configurar de bell nou el museu ha estat el que usualment se segueix des del «servei de museus». A les acaballes de l'any 1981 es designaven uns equips de treball encarregats de confegir el projecte museogràfic més adient al cas de Solsona i de realitzar els treballs de documentació i inventari dels fons, alhora que s'encarregava la planificació de les obres de remodelació i adaptació de l'edifici que el contenia a l'arquitecte Antoni Padullés —solsoní, però integrat a l'equip barceloní *Tetradre*—, el qual ja coneixia de prop el palau episcopal de Solsona en tant que havia intervingut en unes obres que s'hi havien fet en les estances de la planta baixa.

Aquests equips de treball donaren conjuntament els primers passos de tempteig i, mentre, el 22 de gener del 1982, se signava oficialment el conveni per a la constitució del *Museu Diocesà i Comarcal* entre el conseller de cultura de la Generalitat —Max Cahner—, el bisbe de la diòcesi —Miquel Moncadas— i l'alcalde de la ciutat —Ramon Llumà—. D'aquest conveni se'n derivava la nova configuració legal de la institució. El govern del Museu quedava en mans d'un patronat en el qual estan representades les tres parts. El càrrec de director recaigué en Mn. Joaquim Calderer, que ja l'exercia efectivament des de l'inici del procés de renovació. El de director tècnic fou tret a concurs públic més tard —novembre del 1982— i fou assumit per Josep M.^a Trullén.

Els diversos equips de treball iniciaren la seva tasca «in situ» a començaments de la primavera de 1982. Calgué, en primer lloc, procedir al desmantellament de les antigues instal·lacions per tal de deixar espai lliure als paletes. Fet això, començà a realitzar-se l'inventari pròpiament dit —el Museu disposava ja d'un inventari dels objectes

artístics fet l'any 1965— feina que s'allargà durant aproximadament un any. A hores d'ara se sap que les seccions d'art i arqueologia apleguen en total a la vora de quatre mil peces.

Les obres de remodelació de l'interior del palau episcopal començaren abans de l'estiu. L'espai que el museu ocupava primitivament al primer pis d'aquest palau s'amplià considerablement amb noves sales del segon pis (on també s'està preparant una ubicació més còmoda per a l'arxiu episcopal) i d'altres cedides per la cúria. D'acord amb l'esbós inicial de projecte museogràfic —que pretenia una exposició de les sèries seguint criteris cronològics— es replantejà l'antic esquema de circulació interior i de comunicació entre les sales. La realització més espectacular d'aquestes obres ha estat la recuperació de la galeria alta del claustre de l'antiga col·legiata solsonina, que de ser un seguit d'estances fosques i compartimentades s'ha convertit en un gran espai diàfan.

A més dels treballs de documentació, inventari, projecte museogràfic i condicionament de l'edifici, cal remarcar també el de restauració de peces, que desenvolupà un nombrós equip d'especialistes del centre de restauració de Sant Cugat del Vallés. Ha rebut tractament un nombre molt important d'objectes d'entre els quals els més representatius són els frescos de Pedret i de Sant Pau de Casserres.

Quan, per mor de tot això, el nou Museu de Solsona començava a ser una realitat tangible es produí, a més, la sentència que obria el pas a la definitiva resolució de l'afer de les obres desaparegudes l'any 1974 (desembre del 1982). Ja n'havien tornat algunes per l'octubre del mateix any, i la resta ho feren poc abans de la inauguració oficial.

La definitiva inauguració de la primera fase del projecte museogràfic del Museu Diocesà i Comarcal de Solsona tingué lloc el 26 de novembre del 1983. Aquesta primera fase inclou la nova presentació de les sales de prehistòria, art ibèric, món romà i art medieval fins al romànic, culminant amb la que sens dubte és la «vedette» del Museu: la decoració mural de l'església de Sant Quirze de Pedret. La primera sala del Museu informa així mateix sobre la realitat de l'àmbit diocesà i comarcal que abasta.

Els criteris que han guiat el procés de reconstitució parteixen d'un concepte no-estàtic de museu (així ho confirma el sistema modular de vitrines que s'ha adoptat) i de la voluntat de potenciar la contemplació de l'obra d'art com a tal, sense enfarfegar-la amb didactismes però tampoc sense deixar-la abandonada enmig de les sales. Les peces exposades han estat previament seleccionades. S'utilitzen sovint els audiovisuals o, en els casos més significatius, texts complementaris. L'efectivitat d'aquests propòsits s'aconsegueix en gran manera gràcies al bon gust amb que tot això ha estat dut a terme. Ho devem a l'arquitecte Antoni Padullés i al dissenyador gràfic Claret Serrahima.

Amb motiu de la inauguració d'aquesta primera fase s'ha editat una breu guia del Museu. Allò que haurà de fer-se en la fase o fases

següents serà la reobertura de les noves sales dedicades al museu de la sal, l'art gòtic, renaixentista, barroc i contemporani, així com la creació d'espais adients per que els serveis tècnics del Museu —amb projecció sobre tota la comarca— hi puguin desenvolupar la seva tasca.

És d'esperar que els esforços esmerçats fins ara en revitalitzar i posar al dia un dels museus diocesans més antics de Catalunya, i també dels de contingut més ric, tingui una continuïtat immediata. Si fos així, com sembla aconsellar la bona acollida que ha tingut un cop reobert, la nova forma de gestió assajada en aquest Museu i l'espectacularitat desplegada a les seves sales permetria consolidar la que és la seva veritable missió: projectar-se culturalment al servei de la societat.

Josep Bracons i Clapés
Professor del Departament
d'Història de l'Art (U. B.)